

KORELIACINIAI PRIESAGŲ VEDINIAI, ĮVARDIJANTYS PSICHINIŲ SUTRIKIMŲ TURINČIUS ASMENIS, PIRMAJAME LIETUVIŠKAME PSICHIATRIJOS VADOVĖLYJE

Correlative Suffixal Derivatives Designating Persons with Mental Disabilities in the First Lithuanian Psychiatry Textbook

PALMIRA ZEMLEVIČIŪTĖ

Lietuvių kalbos institutas

E-mail: palmira.zemleviciute@lki.lt

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8679-3253>

Mokslinių tyrimų kryptys: lietuvių terminologija, lietuvių medicinos terminologijos istorija.

<https://doi.org/10.35321/all93-10>

ANOTACIJA

Straipsnyje nagrinėjami 29 psichinių sutrikimų turinčius asmenis įvardijantys koreliaciniai priesagų vediniai, vartoti pirmajame lietuviškame Juozo Blažio psichiatrijos vadovėlyje *Įvadas į psichiatriją* (1935). Išskiriamos jų tarptautinės priesagos, aptariama pamatinių žodžių kamienų struktūra bei vedybos ypatumai. Nustatyta, kad būdingiausi koreliacinių priesagų vedinių pamatinių žodžių kamieniai yra išplėsti priesagomis (dažniausiai *-ija*, *-izmas*), kurios nepatenka į vedinius. Pamataavimo atžvilgiu priesagų vediniai nevienodi. Jie gali koreliuoti ne tik su vienu, bet ir su daugiau pamatinių žodžių. Esama ir tokių vedinių, kurių pamataavimas išvis problemiškas, nes pamatiniai žodžiai neaiškūs. Priesagų vediniai, koreliuojantys su vienu pamatiniu žodžiu, darybiškai santykiauja tik su daiktavardžiais, o vediniai, galintys koreliuoti daugiau nei su vienu pamatiniu žodžiu, – dar ir su būdvardžiais bei veiksmažodžiais.

ESMINIAI ŽODŽIAI: išorinis skolinimasis, terminas skolinys, koreliacinis priesagos vedinys, psichinių sutrikimų turinčių asmenų pavadinimai.

ABSTRACT

The article examines correlative suffixal derivatives that designate persons with mental disabilities, as featured in *Įvadas į psichiatriją* (*Introduction to Psychiatry*; 1935), the first Lithuanian psychiatry textbook by Juozas Blažys. The study identifies their international suffixes and discusses both the structure of the base word

Copyright © 2025 Palmira Zemlevičiūtė. Published by the [Institute of the Lithuanian Language](#). This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons Attribution Licence](#), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited. // Išleido Lietuvių kalbos institutas. Šis straipsnis yra atviros prieigos, platinamas pagal „Creative Commons“ priskyrimo licencijos sąlygas, leidžiančias neribotai naudoti, platinti ir atkurti turinį bet kokioje laikmenoje, nurodant autorių ir šaltinį.

Received: / **Gauta:** 2025-08-11. **Accepted:** / **Priimta:** 2025-09-25.

stems and the derivational characteristics of the derivatives. It has been determined that the most typical stems of the base words of correlative suffixal derivatives are expanded with the addition of suffixes (usually *-ija*, *-izmas*), which, however, are not incorporated into the derivatives. When it comes to correlative relations with the base words, suffixal derivatives tend to show diverse patterns, correlating with one or more base words. Moreover, some derivatives pose a challenge in establishing correlative relations, as their base words tend to be vague. Suffixal derivatives that correlate with a single base word typically relate derivationally only to nouns, whereas those correlating with multiple base words may also relate derivationally to adjectives and verbs.

KEYWORDS: external borrowing, loan term, correlative suffixal derivative, designations of persons with mental disabilities.

ĮVADINĖS PASTABOS

Šio straipsnio objektą sudaro žymaus tarpukario Lietuvos psichiatro Juozo Blažio (1890–1939) parašytame vadovėlyje *Įvadas į psichiatriją*¹ (1935) vartojami 29 skolintiniai psichinių sutrikimų turinčių asmenų pavadinimai, kurie yra koreliaciniai priesagų vediniai. Lietuvių terminologijos klasiko Kazimiero Gaivenio manymu, veikėjų pavadinimų² terminologiškumas yra problemiškas, mat jie neįvardija specialių mokslo sąvokų (Gaivenis 2002: 31). Vis dėlto terminologai imasi juos nagrinėti. Tuose tyrimuose aprašomi tiek dabartinės, tiek istorinės terminijos (įvairių sričių) asmenų pavadinimai (pvz., žr. Umbrasas 2005: 107–136; 2018: 107–127; Zemlevičiūtė 2020) raiškos (darybos, kilmės), reikšmės ir kt. atžvilgiais. Pažymėtina, kad naujausiame enciklopediniame psichiatrijos terminų žodyne (EPTŽ) jų taip pat pateikta nemažai, pvz.: *alkoholikas*, *astenikas*, *cholerikas*, *erotopatas*, *eunuchoidas*, *idiotas*, *kretinoidas*, *lunatikas*, *maniakas*, *mizantropas*, *narkomanas*, *neuropatas*, *opiofagas*, *pederastas*, *sadistas*, *simuliantas*, *šizotimikas*, *transvestitas* ir kt. Ne vienas tų pavadinimų, kaip matysime, vartotas ir J. Blažio. Tiesa, kai kurie minėto žodyno asmenų pavadinimai duodami su pažyma *psn.* (pasenęs), pvz.: *debilas psn.*, *degeneratas psn.* Gausiai asmenų pavadinimų vartota ir pirmajame lietuviškame psichiatrijos vadovėlyje³.

Siekama lingvistiškai aprašyti vadovėlio koreliacinius priesagų vedinius, įvardijančius psichinių sutrikimų turinčius asmenis. Keliami tokie uždaviniai: suregistruoti tuos pavadinimus, nustatyti jų priesagas, pamatinius kamienus ir jų struktūrą bei būdingus vedybos ypatumus. Tikslui pasiekti ir uždaviniams įgyvendinti pasitelkiama keletas lingvistinių metodų,

¹ Plačiau apie vadovėlį žr. Gutmanas 1935: 378–379; Zemlevičiūtė 2024: 207.

² K. Gaivenis yra rašęs, kad „apskritai specialybių pavadinimų nomenklatūra gali būti išskirta į atskirą terminijos pogrupį“ (Gaivenis 2002: 31).

³ Reikia pažymėti, kad ne tik J. Blažio vadovėlyje rasta psichinių sutrikimų turinčių asmenų skolintų pavadinimų. Jų yra vartoję ir kiti tarpukario *Medicinos* žurnale straipsnius psichiatrijos klausimais rašę autoriai (Vladas Kuzma, Vladimiras Kutorga, Teodoras Gutmanas, Jonas Kairiūkštis, Lazaris Epšteinas, Antanas Smalstys, Vytautas Bendoravičius, Ilja Skliutauskas, Anatolijus Zarcinas, Lazaris Gutmanas, Mejeris Rozinas), pvz.: *alkoholikas* 1925 8 554; 1927 1–2 67; 1929 2 112; 1930 3 151; 1934 2 68; 1935 4 260; 1935 5 357, *chorėjikas* 1931 4 271, *chronikas* 1925 5 333; 1925 6–7 391, *debilikas* 1928 6 412, *degeneratas* 1925 6–7 391, *epileptikas* 1928 6 412; 1929 2 112; 1934 2 68, *hysterikas* 1930 3 149; 1935 5 355 / *histerikė* 1925 6–7 391, *idijotas* 1934 2 71, *imbecilikas* 1928 6 412, *infantilikas* 1930 3 150, *katatonikė* 1927 1–2 66, *morfinistas* 1929 2 112, *neurastenikas* 1930 3 151; 1935 5 355, *oligofrenikas* 1929 2 112; 1930 3 157, *paralytikas* 1928 1 8; 1929 3 181 / *paralitikas* 1933 3 161, *psychopatas* 1929 2 112; 1930 3 156, *syfilitikas* 1928 1 10; 1935 5 357.

iš kurių pagrindinis yra aprašomasis analitinis metodas. Remiantis darybos analizės metodu, aiškinamasi, kokiais pamatiniais žodžiais paremti vediniai. Morfeminės analizės metodas pravartus siekiant išskirti mažiausias reikšmines vedinio dalis – šaknis, priesagas. Prireikus gretinimo metodu naudojamos norint palyginti tarpukario psichiatrijos vadovėlyje psichinių sutrikimų turinčius asmenis įvardijančius pavadinimus su XIX a. pab. populiariojoje medicinos raštijoje ir dabartinėje psichiatrijos terminijoje vartojamais tais pavadinimais.

Teorinės įžvalgos. Žodžių, taipgi ir terminų, skolinimasis iš kitų kalbų yra natūralus bet kurios nacionalinės bendrosios ir mokslo kalbos procesas. Tai vienas iš terminijos formavimosi šaltinių. Terminai skoliniai⁴ ateina į nacionalinę terminiją kaip gatavi kalbiniai vienetai kartu su sąvokomis ir jais įvardijamomis realijomis (Danilenko 1977: 29; dar plg. Griniov 1993: 157; Tatarinov 2006: 194), kitaip tariant, terminų skolinamasi tada, kai trūksta sąvokų, kurios jau yra įvardytos kalboje, iš kurios skolinamasi, pavadinimų (Superanskaja ir kt. 1989: 41). Skolinimasis iš kitų kalbų vadinamas išoriniu skolinimusi⁵. Vis dėlto atkreiptinas dėmesys į tai, kad kalbamasis terminų kūrimo būdas – išorinis skolinimasis – esti kiek problemiškesnis nei vidinis⁶, kuomet paprasčiau nustatyti skolinimosi šaltinį, kuris paprastai yra gyvoji kalba (tarmės) arba rašytiniai šaltiniai. Išorinio skolinimosi atveju į terminiją patenka žodžiai, kilę iš įvairių kalbų, nors neretai vieno ar kito žodžio pirminė kilmės kalba dažniausiai yra klasikinė (graikų ar lotynų) kalba. Neretai svetimų kalbų žodžiai į nacionalinę kalbą patenka ne tiesiogiai iš pirminės skolinamųjų žodžių kilmės kalbos, bet per kalbas tarpininkes⁷, ypač tai pasakytina apie graikiškos ir lotyniškos kilmės žodžius. Pavyzdžiui, imkime kad ir asmens pavadinimą *albinosas*. Etimologijos žodyno *Online Etymology Dictionary* (OED) duomenimis, anglų kalbos žodžiu *albino* (liet. *albinosas*) vadinamas blyškios, pieniškos veido odos spalvos žmogus šviesiais plaukais ir rausvomis akimis dėl pigmento melanino stokos (dar žr. ME I 1991: 33), kilęs iš ispanų ar portugalų *albino*, tačiau pirminis to žodžio kilmės šaltinis yra lotynų kalba.

⁴ Terminologas Sergejus Griniovas materialiuosius skolinius skirsto į leksinius (skolinama materialioji žodžio forma kartu su turiniu), formaliuosius (skolinama tik materialioji žodžio forma, užpildoma nauju turiniu pirmančiojoje kalboje) ir morfologinius (skolinamos šakninės ir darybinės morfemos naujiems terminams sudaryti) skolinius (Griniov 1993: 162). Kai kurie lietuvių kalbininkai pateikia kiek kitokią materialijų skolinių klasifikaciją. Antai Lina Inčiuraitė-Noreikienė ir Bonifacas Stundžia (2024: 299) skiria dvi materialijų skolinių kategorijas – paprastuosius ir koreliacinius skolinius.

⁵ Guy Rondeau skiria tiesioginį išorinį skolinimąsi ir išorinį skolinimąsi pasitelkiant morfologines transformacijas (Rondeau 1981: 129, cit. iš Superanskaja ir kt. 2003: 195). Kaip matyti ir iš 1-oje išnašoje pateiktų teorinių nuostatų, išorinis skolinimasis ne vieno autoriaus suprantamas panašiai, tik įvairuoja terminai kalbamojo skolinimosi rūšims pavadinti.

⁶ Skolinimasis, vykstantis tos pačios kalbos ribose, vadinamas *vidiniu skolinimusi*, pvz.: tarminių, bendrosios kalbos žodžių, terminologizavimas (apie terminologizavimą plačiau žr. Šalkauskis 1991 [1925]: 24–31; Gaivenis 1997: 4–6; 2002: 51–53; Keinys 2005 [1973], 231–233; Klimavičius 1996: 4–25; Sager 1997: 28–29; Superanskaja ir kt. 2003: 194–196 ir kt.).

⁷ Teigiama, kad dažnai neįmanoma iš tarptautinių žodžių formos, reikšmės, chronologijos nustatyti, per kurias kalbas tie žodžiai keliavo (LKE 1999: 641).

Patekdamas į nacionalinę terminiją skolintas terminas paprastai patiria fonetinių, grafinių, gramatinių permainų⁸, bet jo asimiliacija pasibaigia tik tada, kai jis tampa visateisiu savos kalbos leksinės sistemos nariu. Teigiama, kad skolintas terminas priimamas į nacionalinę kalbą dar ir todėl, kad jis būna įsitvirtinęs ir kitose (bent keliose) nacionalinėse kalbose ir žymi mokslo, technikos, meno, visuomenės gyvenimo ir kitų sričių sąvokas, o tai rodo, kad toks terminas yra svarbus mokslinei komunikacijai (žr. Griniov 1993: 157, 162–164; Gaivenis, Keinys 1990: 207).

Tarptautiniam specialistų bendravimui palengvinti padeda terminų internacionalizacija. Internacionalizmais (tarptautiniais terminais) linkstama laikyti terminus, kurie tapatūs arba artimi savo forma ir turiniu mažiausiai trijose kalbose (plg. Tatarinov 2006: 196).

Klasikinės kalbos suvaidino ypatingą vaidmenį mokslinės terminijos formavimesi. Tų kalbų šaknų ir afiksų semantika yra „užkonservuota“ – netekę natūralių vystymosi sąlygų jie standartizuojasi ir suvienareikšmiškėja, nekelia klaidingų asociacijų, kas vertinga terminijai (Danilenko 1977: 33, 35). Graikų ir lotynų kalbos buvo ne tik gatavų terminų skolinimosi šaltinis, bet ir naujų terminų darybos modelių pavyzdys. Tų kalbų elementai (šaknys, prefiksai, sufiksai ar sufiksoidai)⁹, gavę tarptautinių terminų elementų pavadinimą, naudojami daugelyje kalbų naujiems terminams sudaryti, patogūs ir pranašūs tuo, kad jų reikšmė yra žinoma konkrečios srities mokslininkams. Iš tokių elementų sudarytiems terminams būdinga semantinis skaidrumas, tikslumas, trumpumas, struktūriškai jie išlaiko savo darybines galimybes (Danilenko 1977: 33, 35; Griniovas 1993: 169–170).

Taigi graikų ir lotynų kalbų elementai laikomi visų kalbų turtu, ir todėl jie yra universalūs (Superanskaja ir kt. 1989: 104). Nacionalinių kalbų paskolinami graikiški ir lotyniški elementai tik nežymiai, daugiausia fonetiškai, adaptuojami. Pirminė morfologinė tokio elemento struktūra nacionalinėje kalboje neaiški, ir jis priimamas visas, be kokio nors morfologinio skaidymo.

Kaip jau minėta, didelę dalį nacionalinių terminų sudaro terminai, sudaryti, remiantis graikų ir lotynų kalbų žodžiais ir morfemomis. Savo ruožtu ir patys terminai, turintys graikiškos ar lotyniškos kilmės šaknų ir afiksų, taip pat tampa tarptautiniais terminais (Danilenko 1977: 33; plačiau apie terminų darybą graikiškų ir lotyniškų terminų elementų pagrindu žr. Superanskaja ir kt. 2003: 204–212).

Bet grįžkime prie skolinių, kurių sudėtyje galima įžvelgti įvairių darybos afiksų. Lietuvių kalbos žodžių darybos teoretikas Vincas Urbutis yra rašęs, kad „[n]orient kuo išsamiau

⁸ Lietuvių terminologas Stasys Keinys yra rašęs „apie natūralųjį, ne mokslinį, o gyvąjį skolinių priderinimą, pritaikymą prie savo kalbos garsyno, kirčiuosenos, kaitysenos ir tokio priderinimo vaidmenį bendrinėje kalboje“, pabrėždamas, kad skolintų pavadinimų teikiniai turėtų būti remiami „gyvosios ir gyva kalba parašytų raštų kalbos vartoseną“ (Keinys 2007: 71).

⁹ Terminų elementai (терминоэлемент) yra formalieji termino komponentai (Superanskaja ir kt. 1989: 102). Terminologė Valerija P. Danilenko termino elementu laiko bet kurią struktūrinį termino komponentą. Juo gali eiti morfema (vientisinio termino lygmuo), žodis arba sutartinis ženklas (sudėtinio termino lygmuo) (žr. Danilenko 1977: 37, 108; dar plg. Superanskaja ir kt. 1989: 102; 2003: 100–105).

ir tiksliau aprašyti darybos sistemą, jos organizaciją, nereikėtų pamiršti nė darinių diferenciacijos pagal kilmę, <...>“ (Urbutis 2009: 292). Kalbininkas pagal kilmę skyrė „savo pačių ir iš kitų kalbų atėj[usius] darini[us]. Pastarieji funkcionuoja kaip dariniai dėl darybos santykių, susidariusių su kitais tų pačių šaknų svetimos kilmės žodžiais“ (ten pat: 292–293). Hansas Marchandas kalbamąją derivaciją yra pavadinęs koreliacine derivacija (Marchand, cit. iš Urbutis 2009: 293), kuri „paprastai ribojasi naujai išplitusiais skoliniais, vadinamaisiais tarptautiniais žodžiais: jų svetima kilmė aiškiai jaučiama, <...>, darybos sandaroje matyti specifinių, savo dariniams neįprastų bruožų, o tarp išsiskiriančių darybos afiksų nedaug tepasitaiko tokių, su kuriais būtų sudaryta hibridinių darinių (ir tie dažniausiai tėra sporadiški)“ (ten pat: 293). V. Urbučio manymu, „tikslinga atsižvelgti į vadinamųjų tarptautinių žodžių bei jų darybos specifinę padėtį, o koreliacinės darybos tipus vienaip ar kitaip atriboti, neliesti visiškai pramaišomis su indigenių žodžių (ir nuo jų besiskiriančių senųjų skolinių) darybos tipais“ (ten pat: 283). Jei terminas ar žodis savo kalboje sudaromas „remiantis ne savo kalboje esančiais, o kitų kalbų (dažniausiai lotynų ar lotynizuotais) žodžiais (jų kamienais), gali būti skiriama ypatinga žodžių daryba svetimu pagrindu“ (Marchand, cit. iš Urbutis 2009: 293).

Naujausiuose lingvistiniuose tyrimuose *koreliaciniais dariniais*¹⁰ įprasta laikyti tokius skolinius (tarptautinius žodžius), kurie sąlygiškai gali būti darybiškai skaidomi, jeigu greta funkcionuoja atitinkamas skolintas pamatinį kamieną turintis žodis (Stundžia, Inčiuraitė-Noreikienė 2022: 241–242; Miliūnaitė 2024: 181; plačiau žr. DLKG 1994: 123; Urbutis 2009: 292–293). Dar priduriama, kad koreliaciniai dariniai yra skoliniai, funkcionuojantys kaip dariniai dėl vartotojų suvokiamo jų ryšio su skolintais bendrašakniais žodžiais (Stundžia, Inčiuraitė-Noreikienė 2022: 241–242). Taigi apibendrinant galima sakyti, kad koreliaciniam dariniui yra būdingi tokie pagrindiniai požymiai: jis yra pasiskolintas iš kitų kalbų, jį galima darybiškai išskaidyti ir jis turi turėti bendrą šaknį (kamieną) su kitu kalboje funkcionuojančiu skolintu žodžiu.

PSICHINIŲ SUTRIKIMŲ TURINČIUS ASMENIS ĮVARDIJANČIŲ KORELIACINIŲ PRIESAGŲ VEDINIŲ ANALIZĖ IR KLASIFIKACIJA

Prieš pradėdant nagrinėti vadovėlio psichinių sutrikimų turinčius asmenis įvardijančius koreliacinius priesagų vedinius, keletas žodžių tartina apie patį vadovėlį ir jo autorių J. Blažį. O kas geriau galėtų apie jį pasakyti už jo amžininkus? Jų žodžiais tariant, J. Blažys buvo „žymus mokslininkas ir gydytojas, vienas iš geriausiųjų mūsų psichiatrų, Vytauto Didžiojo Universiteto prorektorius, šviesus žmogus, didysis humanistas“, „vienas iš žymiausiųjų šitoje srityje [psichiatrijos – *aut. pastaba*] autoritetų Lietuvoje“, „pastabus gydytojas, mąstęs diagnostas“, „mokslo darbo ir sąžinės Lietuvoje ir jos Universitete kilniausias pavyzdys, gražiausių akademinų tradicijų reiškęjas, vienas iš tų didžiųjų mokslo karių, kurie be triukšmo

¹⁰ Juos sudaro priesagų ir priešdėlių vediniai (dažniausiai) ir neoklasikiniai dūriniai (Stundžia, Inčiuraitė-Noreikienė 2022: 297) (apie koreliacinius priesagų vedinius dar žr. Inčiuraitė-Noreikienė 2022: 149–174).

ir be asmeninės karjeros ambicijų, minios nepastebimi, jos triukšmingo pritarimo nereikalingi, dargi kartais ne tiktai jos nesuprasti, bet ir jos vadų neteisingai smerkiami ir skaudžiai įžeidžiami, tyliai eina savo pareigas ir sąžinės kelią, nuveikdami didelį savo amžiaus darbą ir mokslui aukodami be rezervų savo jėgas ir gyvybę, o per mokslą pasiaukodami žmonijai“ (Bendoravičius 1939: 419; Römeris 1939: 409–410).

1914 m. baigė Karo medicinos akademiją ir gavo gydytojo laipsnį, ėjo karo gydytojo tarnybą Rusijoje. 1918 m. grįžęs į Lietuvą dirbo gydytoju „įvairiose medicinos valdinėse įstaigose“, buvo „pirmutinės psichiatrinės ligoninės vedėjas ir vėliau Psichiatrijos ir neurologijos katedros Lietuvos Universitete organizatorius“, rašė ir skelbė mokslo straipsnius įvairiais medicinos ir psichiatrijos klausimais, bendradarbiavo teismo ir kriminalistikos srityse, *Lietuviškojoje enciklopedijoje*, redagavo *V. D. Universiteto Žinias* (Bendoravičius 1939: 418–425; Vaičiūnas¹¹ 1939: 414–417).

Svarbiausias J. Blažio darbas yra vadovėlis *Įvadas į psichiatriją*. Kaip pažymi jo amžininkas lietuvių karo gydytojas, pulkininkas leitenantas V. Bendoravičius (1891–1958), „[š]itam savo darbui jis kruopščiai ruošėsi, jau surašytąjį veikalą daugiau kaip metus laikė rankraštyje, kad tikrindamas laikas nuo laiko rastų jame trūkumų, papildytų, ištaisytų“, „[j]ame žymu ir bendra koncepcija, ir pagrindinė psichiatrinio mąstymo kryptis, ir kritiškas įvairių hipotezių įvertinimas, ir darnus jų sutelkimas į vieną aiškų turinį gražia, galima sakyti, elegantiška žodine forma“ (Bendoravičius 1939: 420, 424). Lietuvos gydytojo neurologo, psichiatro L. Gutmano (1875–1957) žodžiais tariant, vadovėlyje „[v]iskas išdėstyta paprasta ir aiškia kalba, teip kad yra suprantamas ne tik gydytojams, bet ir kiekvienam inteligentui. Medžiaga labai turininga, išsamiai pateikia daug istorinių ir statistinių žinių, talpina savyje visus naujausius paskutinių metų mokslo pasiekimus, teip pat ir šių dienų visas teorijas bei mokymus. <...>. Tiek savo turiniu, tiek medžiagos išdėstymu šita knyga yra pasiekusi augštos mokslo lygmės, nes ji teikia aiškų šių dienų visų paliestų psichiatrijos klausimų būklės atspindį. <...>. Šita vertinga knyga, <...>, galima karštai rekomenduoti ne tik studentams ir gydytojams, bet ir pedagogams, teisėjams ir apskritai inteligentiškiems tėvams, <...>“ (Gutmanas 1935: 378–379).

Tarp vadovėlyje vartojamų skolintų asmenų pavadinimų išsiskiria pavadinimai, turintys labai aiškias tarptautines priesagas. Kai kurios šių priesagų išskiriamos ir akademinėje lietuvių kalbos gramatikoje (LKG), aptariant daiktavardžių darybos kategorijas, pvz.: *-ikas* (vardažodinės ypatybės turėtojų pavadinimų priesaga, su kuria sudaryti žodžiai paprastai žymi asmenis, kuriuos galima apibūdinti gana įvairiai (LKG I 363)), *-istas* (vardažodinės ypatybės turėtojų pavadinimų priesaga, su kuria sudaryti žodžiai žymi asmenis pagal jų palinkimą (ten pat: 362–363)), *-atas* (ten pat: 337, 364). Tokių asmenis įvardijančių skolinių darybos formantus (priesagas) galima išskirti tik formaliai, nes kalbantieji skoliniai, kaip jau užsiminta, vadovėlio autoriaus yra pasiskolinti iš kitų kalbų šaltinių, kuriais jis rėmėsi rašydamas savo veikalą.

¹¹ Viktoras Vaičiūnas (1896–1945), Lietuvos gydytojas psichiatras, neuropatologas (VLE_o).

Išvestiniais čia laikomi tokie pavadinimai, kuriuos galima motyvuoti, t. y. kurie „savo komponentais primen[a] kitus žodžius bei jų komponentus“ (Urbutis 2009: 69). Šiuose pavadinimuose formaliai galima išskirti nelietuviškas priesagas, o pačius pavadinimus dera laikyti koreliaciniais priesagų vediniais (žr. Inčiuraitė–Noreikienė 2022: 154). Tokios kalbamųjų pavadinimų priesagos kaip *-istas*, *-ikas*, *-(i)antas*, *-(i)atas* LKG traktuojamos kaip tarptautinės priesagos (žr. LKG I 362–364), o su jomis išvesti žodžiai priskiriami veiksmožadinės arba vardažadinės ypatybės turėtojų pavadinimų darybos kategorijai. Remiantis šiais duomenimis, išsamiau aprašoma tokių pavadinimų struktūra atsižvelgiant į jų sudaromuosius komponentus.

Koreliaciniai priesagų vediniai. Didžiąją vadovėlyje vartojamų skolintinių asmenų pavadinimų dalį sudaro priesagų vediniai.

1. Priesagų vediniai su galimu vienu pamatavimu. Šiai vedinių grupei priskiriami asmenų pavadinimai, kurie koreliuoja tik su vienu pamatiniu žodžiu – daiktavardžiu (žr. 1 lentelę).

Priesagos *-ikas* skolintiniai asmenų pavadinimai. Visi šia priesaga žymimi asmenys apibūdintini pagal ligą, kuria jie serga, liguistą būseną ar sutrikimą, kuris juos vargina, kitaip tariant, tokie asmenų pavadinimai koreliuoja su ligų, liguistų būsenų ar sutrikimų pavadinimais. Kaip pažymima LKG, „[a]rtimiausi kiti tarptautiniai žodžiai (paprastai daiktavardžiai), kuriais būtų galima remtis, interpretuojant“ (LKG I 363) kalbamosios priesagos vedinių darybą, formos atžvilgiu yra nevienodi. Ši ypatybė yra būdinga ir tiriamajame šaltinyje vartojamiems skolintiniams asmenų pavadinimams.

Vadovėlyje reta vedinių, kurių pagrindinis kamienas sutampa su pamatuojamojo žodžio (daiktavardžio) pagrindiniu kamieniu, pvz.: *delirikas* 93¹² ‘asmuo, sergantis delyru’¹³ (: *delyras*¹⁴) (atkreiptinas dėmesys į vedinio ir pamatinio žodžio kamienų formos skirtumą – vedinyje trumpasis balsis *i*, o pamatiniame žodyje – ilgasis *y*. Galima spėti, kad trumpasis balsis nulemtas lotyniško *delirium*. Tokiu atveju kyla klausimas – kaip vadovėlyje radosi *delirikas*? Gal tai paties autoriaus sudarytas pavadinimas iš *delirum*?); *encefalitikas* 109 ‘asmuo, sergantis encefalitu’ (: *encefalitas*¹⁵); *paranojikas* 172, 191, 221, 224 ‘asmuo, sergantis paranoja’ (: *paranoja*¹⁶).

¹² Prie šio ir kitų pavyzdžių nurodomas vadovėlio puslapis.

¹³ Šiame skyriuje greta asmenų pavadinimų kabutėse pateikiama darybos reikšmė (dar vadinama struktūrine reikšme) (žr. Urbutis 2009: 173), kadangi ji svarbi „darinio struktūrin[ams] sand[ams] bei jų santyki[ui]“ (Urbutis 2009: 173) pagrįsti.

¹⁴ *Delyras* (lot. *delirium* – beprotystė, pamišimas, kliesdys) – sąmonės sutrikimas, kuriam būdinga orientavimosi erdvėje, laiko suvokimo sutrikimai, gausios regos ir kitos haliucinacijos (EPTŽ 52, plg. ME I 168).

¹⁵ *Encefalitas* (lot. *encephalitis* < gr. *enkephalos* – galvos smegenys), galvos smegenų uždegimas (ME I 227, plg. EPTŽ 80).

¹⁶ *Paranoja* (gr. *paranoia* – silpnaprotystė), psichikos sutrikimas – liguistas įvykių aiškinimas, pagrįstas kliesdžių sistema (ME II 125, plg. EPTŽ 223).

Palyginti su minėtaisiais pavadinimais pavadinimo **neurotikas** 26, 35, 193, 224 ‘asmuo, sergantis neuroze’¹⁷ (: *neurozė*¹⁸) kamienas, formaliai žiūrint, nesutampa su pamatuojamojo žodžio kamienu, tačiau tai visgi to paties kamieno *neuroz-* skirtingas variantas *neurot-* – asmens pavadinimas (vedinys) ir ligos pavadinimas (pamatinis žodis) skiriasi priebalsių *z* ir *t* kaita (plg. Urbutis 2009: 153, dar žr. p. 268).

Didžiosios vediniais laikytinų pavadinimų pamatuojamųjų žodžių dalies pagrindiniai kamienai, taip pat daiktavardžiai (abstrakčios reikšmės), išplėsti priesaga *-ija*, kuri asmens pavadinimo darybos procese yra praleidžiama, t. y. „pamatinio žodžio kamienas ne ištiesai įeina į darinį, o yra sutrumpinto pavidalo, be formalaus afikso“¹⁹ (Urbutis 2009: 149). Tokie sutrumpinti (dezintegruoti) pamatiniai kamienai²⁰ būdingi šiems išvestiniams asmenų pavadinimams:

akromegalikas 130 ‘asmuo, sergantis akromegalija’ (: *akromegalija*²¹);

epileptikas²² 14, 26, 56, 195, 198 ‘asmuo, sergantis epilepsija’²³ (: *epilepsija*²⁴). Šiuo, kaip ir *neurotiko* atveju, vėlgi galima kalbėti apie skirtingus to paties kamieno variantus *epileps-* || *epilept-* – asmens pavadinimo ir su juo koreliuojančio ligos pavadinimo kamienai skiriasi priebalsių *s* ir *t* kaita;

ipochondrikas 174 ‘asmuo, turintis ipochondrinių (nepagrįstų) idėjų, sergantis ipochondrija’²⁵ (: *ipochondrija*²⁶);

isterikas 165, 201 ‘asmuo, sergantis isterija’ (: *isterija*²⁷);

¹⁷ Tarpukario TŽŽ (1936: 675) *neurotikas* (gr.) ‘sergąs nervais’.

¹⁸ *Neurozė* (lot. *neurosis* < gr. *neuron* – gysla, nervas) – psichogeninės kilmės funkcinė nervų sistemos liga, kuria sergant išlieka teisingas aplinkos ir savęs vertinimas, sugebėjimas valdyti savo poelgius ir veiksmus (EPTŽ 206, plg. ME II 80).

¹⁹ Tokius darinius V. Urbutis laiko dezintegraciniais dariniais (Urbutis 2009: 149).

²⁰ Kalbamojo kamieno sąvoka tiesiogiai susijusi ir su sietinio pamatinio kamieno sąvoka. „<...> [s]ietinis kamienas savarankiškos reikšmės neturi, <...>, jo reikšmė tik apytikriai suvokiama kaip liekana, abstrahuota iš jį turinčių žodžių reikšmių“ (Urbutis 2009: 147, plačiau žr. p. 144–153). V. Urbutis pažymi, kad tame pačiame darinyje galima įžiūrėti ir sietinį, ir trumpintinį kamieną (ten pat: 149). Tokie kamienai būdingi beveik visiems šiame straipsnyje nagrinėjamiems asmenų pavadinimams.

²¹ *Akromegalija* (lot. *acromegalia* < gr. *akron* – galūnė + gr. *meγas* – didelis), didgalūnystė, endokrininė liga, kuriai būdingas neproporcingas veido, rankų ir kojų kaulų bei minkštųjų audinių padidėjimas (ME I 30, plg. EPTŽ 10).

²² Terminas *epileptikas* vartotas jau XX a. pr. gydytojų Petro Matulaičio (1911), Stasio Matulaičio (1913) straipsniuose (žr. Literatūros sąrašą).

²³ Tarpukario TŽŽ (1936: 267) *epileptikas* (gr.) ‘žmogus, sergąs nuomariu’.

²⁴ *Epilepsija* (lot. *epilepsia* < gr. *epilambanō* – užpuolu, griebiu), nuomaris, lėtinė liga, kuriai būdingi įvairūs priepuoliai, tam tikri asmenybės pakitimai, kartais progresuojantys iki silpnaprotystės (ME I 235, plg. EPTŽ 83).

²⁵ Tarpukario TŽŽ (1936: 417) *ipochondrikas* (gr.) ‘sergąs ipochondrija’.

²⁶ *Hipochondrija* (gr. *hypochondria* – viduriai; kadaise jie laikyti blogos nuotaikos židiniu), liguista psichikos būseną, kai ligonis perdėtai rūpinasi savo sveikata, baiminasi dėl esamų menkų negalavimų ar įsivaizduojamų sunkių ligų (ME I 32, plg. EPTŽ 118).

²⁷ *Isterija* (lot. *hysteria* < *hysterica* – turinti nesveiką gimdą < gr. *hysterā* – gimda) – funkcinė nervų sistemos liga, kuriai būdinga didelis simptomų įvairumas ir nepastovumas (EPTŽ 128), viena neurozės formų. Reiškiasi

katatonikas 197, 199, 208 ‘asmuo, sergantis katatonija’ (: *katatonija*²⁸);

melancholikas 106, 191, 194, 195, 204 ‘asmuo, sergantis melancholija’²⁹ (: *melancholija*³⁰);

neurastenikas 161 ‘asmuo, sergantis neurastenija’³¹ (: *neurastenija*³²);

šizofrenikas 53,135,157,201 ‘asmuo, sergantis šizofrenija’ (: *šizofrenija*³³).

Kai kurių vedinių pamatiniai žodžiai yra išplėsti kitomis priesagomis, kurios nepatenka į vedinį. Pasitaikė vienas pavadinimas, kurio pamatinis žodis išplėstas priesaga *-izmas* (plg. Urbutis 2009: 237), pvz., **parkinsonikas** 186 ‘asmuo, sergantis parkinsonizmu’ (: *parkinsonizmas*³⁴).

Priesagos *-istas* skolinčiai asmenų pavadinimai. Rasti du asmenų pavadinimai – priesagos *-istas* (plačiau apie šios priesagos vedinius žr. DLKG 1994: 123; Urbutis 2009: 292–293; Miliūnaitė 2024: 182) vediniai, paremti priesagą *-izmas* turinčiais klinikinių sąvokų įvardijimais, pvz.: **onanistas**³⁵ 18, 142 ‘asmuo, užsiimantis onanizmu’³⁶ (: *onanizmas*³⁷); **sadistas** 29 ‘asmuo, linkęs į sadizmą’³⁸ (: *sadizmas*³⁹). Tai patvirtinama ir LKG, kurioje rašoma,

įvairiais psichikos, jutimo, judėjimo, vidaus organų veiklos sutrikimais (ME I 366). Šis pamatinis žodis nurodytas prie *isteriko* ir LKG (I 363).

²⁸ *Katatonija* (lot. *catatonia* < gr. *katatonos* – įtempimas, sustingimas) – šizofrenijos forma – psichikos ir judėjimo sutrikimas – ligonis būna susijaudinęs arba nejudrus, kartais visiškai sustingęs (EPTŽ 140; ME I 396).

²⁹ Tarpukario TŽŽ (1936: 612) *melancholikas* (gr.) ‘sergąs melancholija, žmogus prislėgtos nuotaikos, kupinas juodų minčių’.

³⁰ *Melancholija* (lot. *melancholia* < gr. *melas, melanos* – juodas + *cholē* – tulžis) – nuotaikos sutrikimas, pasireiškiantis malonumo neįėjimu, reakcijos į dirgiklius, anksčiau sukeldavusius pasitenkinimą, išnykimu, anoreksija ir svorio netekimu, depresyvia nuotaika ryte, perdėtu kaltės jausmu (EPTŽ 185). Šis pamatinis žodis prie *melancholiko* nurodytas ir LKG (I 363).

³¹ Tarpukario TŽŽ (1936: 675) *neurastenikas* (gr.) ‘sergąs neurastenija; pakrikėlis’.

³² *Neurastenija* (lot. *neurasthenia* < gr. *neuron* – gysla, nervas + *astheneia* – silpnumas, negalia) – psichogeninė liga, kuriai būdinga padidėjęs dirglumas, greitas išsekimas, miego sutrikimai, vegetacinis ir jausmų permainingumas ir pan. (EPTŽ 204).

³³ *Šizofrenija* (lot. *schizophrenia* < gr. *schizō* – skaldyti + *phrēn* – protas) – endogeninė psichikos liga, kuri pasireiškia įvairiais simptomais ir sindromais – haliucinacijomis, kliesdais, liguistais afektais, panašiais į neurozę ar psichopatiją, hebefrenijos, katatonijos, oneiroidiniais ir kitokiais sindromais (EPTŽ 321; ME II 253–254).

³⁴ *Parkinsonizmas* (lot. *parcinsonismus*) – liguista būseną, atsirandanti pažeidus ekstrapiramidinę sistemą (ypač jos blyškųjų kamuolių ir smegenų kamieno judąją medžiagą) (EPTŽ 225; ME II 127).

³⁵ Terminą *onanistas*, manding, pirmasis pradėjo vartoti gydytojas Kazys Grinius 1910 m. *Sveikatos* žurnale pasitelbtame straipsnyje „Apie onanizmą“. Jį gydytojas vartojo ir vėlesniuose savo darbuose (1913; 1920; 1921). Reikia pažymėti ir tai, kad K. Grinius pasiūlė ir lietuvišką skolinio atitikmenį *varpos braukytojas* (1920; 1921).

³⁶ Tarpukario TŽŽ (1936: 700) *onanistas* (hebr.) ‘asmuo, kuris serga onanija, onanizmu’.

³⁷ *Onanizmas* (lot. *onanismus*; pavadinta pagal Biblijos personažo Judo sūnaus Onano, kuris praktikavo lytinio akto nutraukimą su savo žmonos seserimi, vardą) – orgazmo sukėlimas mechaniškai dirginant savo erotogenines zonas, dažniausiai lytinius organus (EPTŽ 214), kitaip *masturbacija* (ME II 101).

³⁸ Tarpukario TŽŽ (1936: 882) *sadistas* ‘kankintojas; asmuo, turįs palinkimą į sadizmą’.

³⁹ *Sadizmas* (lot. *sadismus*; markizas de Sade’as (1740–1814) – prancūzų rašytojas, aprašęs šį iškrypimą) – lytinis iškrypimas, kai lytinis pasitenkinimas jaučiamas sukeltant partneriui moralinį arba fizinį skausmą (EPTŽ 271). ME (II 242) fiksuotas ir asmens pavadinimas *sadistas*.

kad „žymi dalis priesagos *-istas* žodžių darybiškai glaudžiausiai santykiauja su tokį pat pagrindinį kamieną turinčiais priesagos *-izmas* žodžiais“ (LKG I 362). Tokį pamatavimą, V. Urbutio žodžiais tariant, galima laikyti įprastiniu apibrėžtos krypties pamatavimu⁴⁰ su griežta opozicijos narių tvarka (darinys – pamatinis žodis) (Urbutis 2009: 124).

Priesagos *-(i)akas* skolintiniai asmenų pavadinimai. Ši priesaga LKG neminama. Rastas vienas pavadinimas *maniakas* 224 ‘asmuo, apimtas manijos’⁴¹ (: *manija*⁴²), koreliuojantis su liguisto potraukio pavadinimu, kurio kamienas išplėstas į vedinį nepatenkančia priesaga *-ija*.

1 lentelė. Psichinių sutrikimų turinčių asmenų pavadinimai, koreliuojantys su vienu pamatiniu žodžiu

Priesaga	Vedinyš	Pamatinis žodis
-ikas	akromegalikas	akromegalija
	delirikas	delyras
	encefalitikas	encefalitas
	epileptikas	epilepsija
	ipochondrikas	ipochondrija
	isterikas	isterija
	katatonikas	katatonija
	melancholikas	melancholija
	neurastenikas	neurastenija
	neurotikas	neurozė
	paranojikas	paranoja
	parkinsonikas	parkinsonizmas
	šizofrenikas	šizofrenija
-istas	onanistas	onanizmas
	sadistas	sadizmas
-(i)akas	maniakas	manija

2. Priesagų vediniai su galimu dvejopu pamatavimu. Visi aptartieji skolintiniai asmenų pavadinimai koreliuoja tik su vienu pamatiniu žodžiu. Tačiau vadovėlyje

⁴⁰ V. Urbutis skiria ir priešingą – neišreikštos krypties abipusį (arba savitarpio) pamatavimą (dar vadinamą terminais *abipusė motyvacija*, *abipusiai darybos santykiai*), traktuojamą „kaip darybos sąsaja be pamatavimo, arba motyvavimo (darinio – pamatinio žodžio santykiavimo)“, „[n]eatiduodant pirmenybės vienai ar kitai pamatavimo kryptčiai“, kur opozicijos nariai gali būti sukeičiami vietomis (*fašizmas – fašistas*) (Urbutis 2009: 124–125).

⁴¹ Tarpukario TŽŽ (1936: 594) *maniakas* (gr.) ‘asmuo, sergąs manija, ko nors viena įsigeidęs, kuriuo nors vienu dalyku tartum pamišęs’.

⁴² *Manija* (gr. *mania* – potraukis, beprotystė), liguista būseną, kuriai būdinga pernelyg pakili nuotaika ir veiklumas, per daug gera nuomonė apie save, paviršutiniškas mąstymas, šnekumas (garsi greita kalba), išsiblaškytas. Dažniausiai pasitaiko sergant maniagine depresine psichoze (ME II 525, plg. EPTŽ 179).

esama nemažai pavadinimų, kurie darybos atžvilgiu gali būti paremti ne vienu, bet keliais pamatiniais žodžiais (žr. 2 lentelę).

Priesagos *-ikas* skolinčiai asmenų pavadinimai. Šios priesagos vedinių potencialūs pamatiniai žodžiai formos atžvilgiu yra nevienodi (žr. LKG I 363). Vienų galimų tokių žodžių pagrindinis kamienas yra išplėstas kokia nors priesaga, o kitų jis sutampa su vedinio pagrindiniu kamieniu:

alkoholikas⁴³ 28, 35, 38, 91, 123, 137, 237. LKG (I 363) šis asmens pavadinimas matuojamas žodžiu *alkoholis*, reikšmė – ‘asmuo, kuris linkęs į alkoholį’. Be šios, manding, galima ir kitokia pavadinimo motyvacija – žodis gali remtis ligos pavadinimu *alkoholizmas*, ir tai labiausiai tikėtinas vedinio pamatinis žodis, nes ‘kas linkęs vartoti alkoholį’ nebūtinai yra *alkoholikas*, nors Tarpukario TŽŽ (1936: 44) jo reikšmė kaip tik tokia: *alkoholikas* ‘žmogus, per daug vartojąs svaigiųjų gėralų, girtuoklis’. Tačiau *alkoholiku* visgi vadintinas tik tas, kas serga alkoholizmu. Minimaliuose kontekstuose vadovėlyje kalbamasis asmens pavadinimas kaip tik ir vartojamas rašant apie minėtą psichikos ligą;

fanatikas 29. LKG (I 364) *fanatiko* reikšmė yra ‘kas fanatiškai neapkenčia kitokio įsitikinimo žmonių’, plg. TŽŽ 1936: 285: *fanatikas* ‘aklai kuo nors įtikėjęs ir nepakenčiąs skirtingos kitų nuomonės’, ir jis gali būti paremtas tiek būdvardžiu *fanatiškas*, tiek ir daiktavardžiu *fanatizmas*. Šio asmens pavadinimo reikšmė vadovėlyje, palyginti su LKG nurodyta reikšme, yra medicininė (klinikinė) – *fanatikas* yra psichopatas – asmuo, kuriam būdingi sunkūs psichiniai asmenybės sutrikimai. Taigi tiksliausia ši vedinį matuoti liguistą būseną įvardijančiu žodžiu *fanatizmas*;

sifilitikas⁴⁴ 38, 110, 260 (: *sifilis*⁴⁵). Pavadinimo sąsaja su sifilio liga yra aiški, plg. TŽŽ 1936: 912: *sifilitikas* (gr.) ‘sergąs sifiliu’. Tačiau, žvelgiant darybiškai, abejotina, ar pamatinis žodis yra daiktavardis *sifilis*, nes vedinio kamienas yra kitokios struktūros. Greičiausiai pavadinimas paremtas lotynų kalbos būdvardžiu *syphiliticus* < *syphilis*⁴⁶ (žr. OED) – *sifilitinis*, plg. *sifilitinis psichikos susirgimas* 260. Vis dėlto sunku pasakyti, ar šis pavadinimas J. Blažio sudarytas, ar pasiskolintas iš kitų šaltinių;

venerikas 262. LKG (I 364) duomenimis, šio pavadinimo reikšmė yra ‘kas serga venerine liga’⁴⁷, o pamatinis žodis – būdvardis *venerinis*. Negalima nesutikti su šiuo teiginiu, mat lytinės ligos buvo vadinamos *venerinėmis ligomis*⁴⁸, o būdvardis *venerinis* kilęs iš senovės

⁴³ Skolinys *alkoholikas* jau aptinkamas ir medicinos mokslo žinias spaudoje populiarinusių gydytojų Petro Avižonio (1907), K. Griniaus (1920), P. Matulaičio (1911) raštuose.

⁴⁴ Vienas iš anksčiausių termino *sifilitikas* pavartojimo atvejų 1890 m. – gydytojo P. Matulaičio *Varpe* paskelbtame straipsnyje „Mikroorganizmai“. Šį terminą ir vėliau vartojo P. Matulaitis (1915), K. Grinius (1911).

⁴⁵ *Sifilis* (lot. *syphilis*) – lėtinė užkrečiama lytinė liga, sukeliama blyškiosios spirochetos (EPTŽ 276; ME II 264).

⁴⁶ Infekcinė venerinė liga, pavadinta pagal Veronos gydytojo Girolamo Fracastoro (1483–1553) eilėraščio „Sifilis, sive Morbus Gallicus“, išleisto 1530 m., veikėjo, sirgusio šia liga, vardą (OEA).

⁴⁷ Tarpukario TŽŽ (1936: 1044) *venerikas* ‘sergąs lytine, venerine liga’.

⁴⁸ Teigiama, kad terminą *morbus venereus* (liet. *venerinė liga*) pirmasis pasiūlė prancūzų gydytojas Jacques’as de Béthencourt’as (1477–1527), pavartojęs jį 1527 m. Paryžiuje išleistame traktate *Nouveau Cartme de penitence*, kaip alternatyvą pejoratyviniam terminui *morbus gallicus* (liet. *prancūziška / prancūzų liga*). Siūlomą terminą

romėnų meilės ir grožio deivės Veneros vardo. Reikia pridurti, kad XIX a. pab. populiariamuosiuose medicinos raštuose lietuvių gydytojų vartoti ir kitokie terminai, pavyzdžiui, *veneriškos ligos*⁴⁹, *veneros ligos*⁵⁰. Pastarąjį pavadinimą (kaip ir *venerinės ligos*) vartojo ir J. Blažys savo vadovėlyje (žr. p. 263). Tad peršasi mintis – ar *venerikas* negalėtų būti paremtas ir antroponimu *Venera*? Tokiu atveju šio asmens pavadinimo darybos reikšmė būtų ‘asmuo, kuris serga veneros liga’.

Priesagos *-antas* skolintiniai asmenų pavadinimai. Vadovėlyje rastas tik vienas šios priesagos vedinys – *haliucinantas* 122 (: *haliucinuoti* ar *haliucinacijos*?). Nors formaliai žiūrint ir galima būtų išvelgti dvejopą pamatavimą, vis dėlto šio asmens pavadinimo potencialesnis pamatinis žodis yra daiktavardis *haliucinacijos*. Taigi vedinio darybos reikšmė būtų ‘asmuo, kuris mato haliucinacijas’.

Priesagos *-atas* skolintiniai asmenų pavadinimai. Kaip pažymima LKG (I 337), aprašant veiksmožadinės ypatybės turėtojų pavadinimus – žodžius, išvestus su tarptautinėmis priesagomis, jie darybiškai gali būti siejami ne tik su veiksmožodžiais, bet ir su veiksmus žyminčiais priesagos *-(i)acija* daiktavardžiais. Vadovėlyje rasti pavartoti du tokie asmenų pavadinimai:

degeneratas 138, 267 (: *degeneruoti* ar *degeneracija*?). LKG (I 337) duomenimis, kalbamasis pavadinimas gali būti paremtas tiek veiksmožodžiu *degeneruoti*, tiek daiktavardžiu *degeneracija*. Vis dėlto, kaip ir *haliucinanto* atveju, šio asmens pavadinimo pamatiniu žodžiu, dingojas, reikėtų laikyti *degeneraciją*, o *degeneruoti* greičiausiai jau bus radęsis iš *degeneracijos*, tad pastarasis daiktavardis darybos grandinėje būtų pirminis;

kastratas 129 (: *kastruoti* ar *kastracija*⁵¹?). Šis pavadinimas, kaip ir *degeneratas*, LKG (I 337) matuojamas dvejopai – veiksmožodžiu *kastruoti* ir daiktavardžiu *kastracija*. Kaip matyti, šiuo atveju, formaliai žiūrint, taipgi galimi du vedinio pamatavimo būdai, tačiau pamatavimas veiksmožodžiu vis dėlto mažai tikėtinas, nes žodis sudarytas ne lietuvių kalboje, o greičiausiai pasiskolintas jau gatavas, kaip ir *haliucinantas* ir *degeneratas*.

Priesagos *-oidas* skolintinis asmens pavadinimas *eunuchoidas* 183 (: *eunuchas* ar *eunuchoidizmas*⁵²?). LKG ši priesaga tarp tarptautinių priesagų neminama. Formaliai žiūrint, pavadinimas gali koreliuoti su kitu asmens pavadinimu *eunuchas*. Tarpukario TŽŽ (1936: 277) pastarojo reikšmė yra ‘kastruotas (išromytas) haremu tarnas; kastratas’, panaši ji ir dabartiniame

siejo su romėnų meilės ir grožio deivės Veneros vardu – venerinė liga plinta per „neteisėtos meilės“ (angl. *illicit love*) santykius (žr. Tsaraklis ir kt. 2017: 395; Wiki_{en}; Wiki_{lt}; Vázquez-Espinosa ir kt. 2021: 5).

⁴⁹ Terminą *veneriškos ligos* vartojo gydytojas P. Matulaitis savo knygoje *Lytiškos Ligos ir Kaip nuo jų apsisaugoti* (1915), Antanas Vileišis knygelėje *Patarmės moterims, kurios nori būti sveikos* (1899).

⁵⁰ Terminas *veneros ligos* vartotas gydytojo Juozo Bagdono knygoje *Kas reikia žinoti apie lyties ligas* (1920).

⁵¹ *Kastracija* (lot. *castratio* – romijimas), lytinių liaukų pašalinimas arba jų hormoninės veiklos nutraukimas, siekiant pakeisti organizmo hormoninę pusiausvyrą (ME I 395, plg. EPTŽ 139, 79).

⁵² *Eunuchoidizmas* (lot. *eunuchoidismus* < gr. *eunuchos* – eunuchas, guolio saugotojas + *eidōs* – išvaizda, pavidalas) – įgimtas arba įgytas nepakankamas lytinių organų ir antrinių lytinių požymių išsivystymas, pasireiškiantis kūno disproporcijomis (trumpas liemuo, ilgus galūnės, nutukimas) (EPTŽ 89, plg. ME I 244).

TŽŽ (2007: 315) – ‘haremą prižiūrintis kastratas: vyras, kurio pašalintos sėklidės’. EPTŽ (2017: 89) *eunuchoidas* apibrėžiamas kaip eunuchoidizmu sergantis asmuo. Šioje apibrėžtyje esminis žodis yra ligos pavadinimas. Tuo remiantis galima teigti, kad asmens pavadinimas *eunuchoidas* remiasi ne *eunuchu*, bet ligos pavadinimu *eunuchoidizmas*.

Priesagos *-istas* skolintiniai asmenų pavadinimai. Šios priesagos asmenų pavadinimai yra vardažodinės ypatybės turėtojai, bet jie darybiškai gali būti siejami tiek su trumpintą, tiek su netrumpintą pamatinį kamieną turinčiais daiktavardžiais (plg. LKG I 362–363):

avantiuristas 136, 219 (: *avantiūra* ar *avantiūrizmas*?). Tarpukario TŽŽ (1936: 99) *avantiūristo* nurodytos dvi reikšmės: 1. ‘ieškąs nuotykių’ ir 2. ‘nešvaraus pelno mėgėjas, sukčius’. Vadovėlyje (p. 219) *avantiuristais* įvardijami asmenys priskiriami prie psichopatinių asmenybių. Jiems būdingi tam tikri, vadovėlio autoriaus žodžiais, „moraliniai trūkumai“. Kitaip tariant, šiuo terminu pavadintas asmuo yra moraliai pakitęs, ir tas „[m]oralinis žmogaus pakitimas neretai esti pirmas prasidedančio psichinio susirgimo reiškinys“ (p. 136). Avantiūristų „moralinis defektingumas yra susijęs su kiek užmaskuot[a] <...> silpnaprotybe <...>“ (žr. p. 136). TŽŽ (2001: 84; 2007: 131) kalbamasis asmens pavadinimas kildinamas iš *avantiūra*, kaip ir *avantiūrizmas*. Šio pavadinimo pamatavimas kiek keblesnis, mat nesama tvirtų argumentų nei *avantiūros*, nei *avantiūrizmo* kaip potencialių pamatinių žodžių naudai;

kokainistas 99 (: *kokainas* ar *kokainizmas*?). Vėlgi jei žvelgtume į šį vadinį formaliai, jis gali būti matuojamas tiek alkaloido pavadinimu *kokainas*, tiek priklausomybės ligos *kokainizmo* pavadinimu. Remiantis vadovėlio minimaliuoju kontekstu, linkstama manyti, kad jis visgi labiau koreliuoja su *kokainizmu*, nei su *kokainu*, kitaip tariant, *kokainistas* yra ne šiaip asmuo, vartojantis kokainą, besisvaiginantis kokainu, bet asmuo, sergantis kokainizmo liga;

morfinistas 98 ‘asmuo, besisvaiginantis morfinu / asmuo, sergantis morfinizmu’⁵³ (: *morfinas*⁵⁴ ar *morfinizmas*?). Šiuo atveju analogiška situacija kaip ir su *kokainistu* – įžiūrėtina didesnė šio pavadinimo koreliacija su ligos (*morfinizmas*), nei su medžiagos (alkaloido) (*morfinas*) pavadinimu, taigi *morfinistas* yra ne šiaip asmuo, vartojantis morfiną, besisvaiginantis juo, bet asmuo, sergantis morfinizmo liga.

Nors pastarieji du asmenų pavadinimai ir galėtų būti paremti tiek alkaloidų pavadinimais *kokainas*, *morfinas*, tiek ir priklausomybės ligų pavadinimais *kokainizmas*, *morfinizmas*, tačiau jų koreliacija su pastaraisiais daiktavardžiais yra stipresnė. Kiek aiškesnis *avantiūristo* pamatavimo atvejis – labiau tikėtina, kad asmens pavadinimas remiasi daiktavardžiu *avantiūra*, nei *avantiūrizmas*, nors neatmestinas ir toks pamatavimo būdas.

⁵³ Tarpukario TŽŽ (1936: 653) *morfinistas* (gr.) ‘žmogus, kuris vartoja morfijų, juo nuodijasi’.

⁵⁴ *Morfinas*, (lot. *morphinum*) – opijaus alkaloidas, gaminamas iš aguonų galvučių pieno sulčių (EPTŽ 194).

2 lentelė. Psichinių sutrikimų turinčių asmenų pavadinimai, galintys koreliuoti su keliais pamatiniais žodžiais

Priesaga	Vediny	Galimi pamatiniai žodžiai
-ikas	alkoholikas	alkoholis / alkoholizmas
	fanatikas	fanatiškas / fanatizmas
	sifilitikas	sifilis / sifilitinis
	venerikas	venerinis / veneriškas / Venera
-istas	avantiuristas	avantiūrizmas / avantiūra
	kokainistas	kokainizmas / kokainas
	morfinistas	morfinizmas / morfinas
-atas	degeneratas	degeneruoti / degeneracija
	kastratas	kastruoti / kastracija
-antas	haliucinantas	haliucinuoti / haliucinacija
-oidas	eunuchoidas	eunuchas / eunuchoidizmas

3. Kai kurie probleminiai priesagų vedinių pamatavimo atvejai. Kaip matyti iš ankstesniuose skyriuose aptartų asmenų pavadinimų, juos galima susieti (pamatuoti) su kitais lietuvių kalboje savarankiškai vartojamais žodžiais, ne vienu atveju ir ne su vienu. Vadovėlyje pasitaikė asmenų pavadinimų, kurie formos atžvilgiu laikytini išvestiniais žodžiais, – aiški priesaga *-ikas*, tačiau jų pamatiniai žodžiai nėra aiškūs. Tai ***chronikas*** 229 ir ***debilikas*** 35, 214. *Chroniko* koreliacija su būdvardžiu *chroniškas* abejotina, nors vadovėlyje jis yra vartojamas – eina tokių dvizodžių sudėtinių terminų kaip *chroniška intoksikacija*, *chroniška liga*, *chroniška neurozė*, *chroniška psichoze*, *chroniškas alkoholizmas* ir kt. rūšiniu dėmeniu. Tad kaipgi būtų galima paaiškinti šio asmens pavadinimo atsiradimą vadovėlyje? Gal J. Blažys bus jį pasidaręs pagal analogiją, nes, kaip matyti iš anksčiau aptartų asmenų pavadinimų, su priesaga *-ikas* jų vartojama nemažai.

Kiek paprastesnis rodosi *debiliko* atvejis. Bet tik iš pirmo žvilgsnio. Nors šis pavadinimas formaliai ir gali koreliuoti su ligos pavadinimu *debilumas*⁵⁵, tačiau tvirtinti, kad pastarasis yra asmens pavadinimo pamatinis žodis, keblu, ir vien jau dėl to, kad minėtojo ligos pavadinimo vadovėlyje J. Blažys nevartojo. Galima būtų keleriopai paaiškinti *debiliko* atsiradimą vadovėlyje. Viena vertus, gali būti, kad autorius tokį asmens pavadinimą bus radęs kituose (nelietuviškuose) šaltiniuose ir aplietuvinęs. Kita vertus, kaip ir *chroniko* atveju, gal bus jį sudaręs, remdamasis analogija.

IŠVADOS

Pirmajame lietuviškame J. Blažio psichiatrijos vadovėlyje *Ivadas į psichiatriją* rasti 29 koreliaciniai priesagų vediniai, įvardijantys psichinių sutrikimų turinčius asmenis, greičiausiai gatavi pasiskolinti iš kitų kalbų šaltinių, kuriais autorius rėmėsi rašydamas savo vadovėlį, tik

⁵⁵ *Debilumas* (lot. *debilitas* – silpnumas, luošumas < *debilis* – silpnas, bejėgis) – lengviausias protinio atsilikimo laipsnis (EPTŽ 50). EPTŽ (50) ir ME (II 166) fiksuotas ir asmens pavadinimas *debilas*.

pritaikant jų formą prie lietuvių kalbos gramatinės sistemos. Vis dėlto neatmestina galimybė, kad kai kurie vediniai galėtų būti sukurti ir paties vadovėlio autoriaus pagal analogijas.

Šiuose asmenų pavadinimuose galima išskirti 6 tarptautines priesagas: *-antas*, *-atas*, *-(i)akas*, *-ikas*, *-istas*, *-oidas*. Produktyviausia priesaga – *-ikas* (19 vedinių) (*ipochondrikas*, *melancholikas*, *paranojikas*), mažiau produktyvi – *-istas* (5 vediniai) (*onanistas*, *sadistas*), o kitos minėtosios priesagos išvis neproduktyvios (dažniausiai po 1 vedinį) (*maniakas*, *haliucinantas*, *kastratas*, *eunuchoidas*).

Nustatyta, kad koreliaciniams priesagų vediniams būdingiausi dezintegraciniai pamatinių žodžių kamienai, t. y. išplėsti priesagomis (dažniausiai *-ija*, *-izmas*), nepatenkančiomis į vedinius – asmenų pavadinimus, pvz.: *neurastenikas* (: *neurastenija*), *morfinistas* (: *morfinizmas*).

Tyrimas parodė, kad išvestinių skolintinių asmenų pavadinimų pamatavimas esti nevienodas. Šitai leidžia skirti 2 koreliacinių priesagų vedinių grupes – 1) priesagų vediniai su galimu vienu pamatavimu ir 2) priesagų vediniai su galimu keleriopu (dažniausiai dvejopu) pamatavimu. Kai kurių koreliacinių priesagų vedinių pamatiniai žodžiai išvis nėra aiškūs.

Pirmosios grupės priesagų vediniai koreliuoja tik su vienu pamatiniu žodžiu, ir daugumos jų pamatinių žodžių dalies pagrindiniai kamienai yra išplėsti priesaga *-ija*. Šie asmenų pavadinimai darybiškai santykiauja tik su daiktavardžiais – ligų, liguistų būsenų ar sutrikimų pavadinimais, pvz.: *isterikas* (: *isterija*), *katatonikas* (: *katatonija*), *šizofrenikas* (: *šizofrenija*). Gali skirtis vedinio ir pamatinio žodžio kamienų formos, suponuojančios fonetinius ir ortografinius variantus, pvz., *epileptikas* (: *epilepsija*).

Antrosios grupės priesagų vediniai gali koreliuoti daugiau nei su vienu pamatiniu žodžiu. Ne vieno tokio vedinio termininė reikšmė, kuria jis fiksuotas vadovėlyje, ir minimalusis kontekstas padeda nustatyti, kuris iš potencialių pamatinių žodžių yra labiausiai tikėtinas. Šie asmenų pavadinimai darybiškai gali santykiauti ne tik su daiktavardžiais – ligų, medžiagų pavadinimais, pvz.: *alkoholikas* (: *alkoholizmas* / *alkoholis*), *kokainistas* (: *kokainizmas* / *kokainas*), bet ir su termininiais veiksmažodžiais bei būdvardžiais – veiksmų ir ypatybių pavadinimais, pvz.: *haliucinantas* (: *haliucinacija* / *haliucinuoti*), *sifilitikas* (: *sifilis* / *sifilitinis*).

Išaiškėjo, kad didžioji dalis išvestinių asmenų pavadinimų koreliuoja (ar linkę koreliuoti) su ligų, liguistų būsenų, sutrikimų pavadinimais. Vadinasi, galima teigti, kad konceptualusis ryšys tarp asmens ir jo būklės (daugeliu atveju asmuo yra pavadinamas pagal ligą, kuria jis serga, liguistą būseną, sutrikimą), daro įtaką terminų darybos procesui – lemia naujo termino atsiradimą.

ŠALTINIAI

PAGRINDINIS ŠALTINIS

[Blažys, Juozas]. *Įvadas į psichiatriją* [Introduction to Psychiatry], docentas J. Blažys, Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto Medicinos fak. leidinys, 1935.

PAPILDOMI ŠALTINIAI

- [Dr. A. Smalstys] 1929: Mediciniškos pagalbos teikimo psichiniams ligoniams reikalu [Regarding the Provision of Medical Assistance to the Mentally]. – *Medicina* 2, 108–113.
- [Dr. A. V.]. *Patarmės moterims, kurios nori būti sveikos* [Tips for Women Who Want to be Healthy], pagal Zielčaka parašė Dr. A. V., Tilžėje, 1899.
- [Dr. F. Matulaitis]. *Džiova. Alkoholis* [Tuberculosis. Alcohol], Chicago, Ill, 1911.
- [Dr. I. Skliutauskas] 1931: Apie chorea minoris gydymą [About Chorea Minoris Treatment]. – *Medicina* 4, 270–273.
- [Dr. K. Gr.]. Apie naminius pravorėlius ir apie naminį šnapsą [About Homemade Breweries and Homemade Schnapps]. – *Sveikata* 2, 1920, 3–4.
- [Dr. K. Grinius]. Žmonių ligos [Human Diseases]. – *Sveikata* 1, 1921, 1–4.
- [Dr. L. Epšteinis] 1928: Mokyklinio amžiaus vaikų sveikatos apsauga Kauno pradžios mokyklose [Health Care of School-age Children in Kaunas Primary Schools]. – *Medicina* 6, 402–415.
- [Dr. T. Gutmanas] 1925: Apie psichoterapiją [About Psychotherapy]. – *Medicina* 8, 551–559.
- [Dr. V. Kutorga] 1925: Proto ligonių savarankio darbo ir laisvo laikymo terapinės reikšmės klausimu [On the Therapeutic Significance of Independent Work and Free Confinement for Mentally Ill People]. – *Medicina* 5, 328–335.
- [D-ras A. Zarcinas] 1933: Progresyvinio paralyžiaus gydymas su pienu [Treating Progressive Paralysis with Milk]. – *Medicina* 3, 160–165.
- [D-ras F. Matulaitis]. *Lytiškos Ligos ir Kaip nuo jų apsisaugoti* [Sexually Transmitted Diseases and How to Protect Yourself from Them], parašė D-ras F. Matulaitis. Antra, peržiūrėta ir pagerinta laida, So Boston: Mass, 1915.
- [D-ras J. Bagdonas]. *Kas reikia žinoti apie lyties ligas* [What You Need to Know About Sexually Transmitted Diseases], vertė iš vokiečių kalbos D-ras J. Bagdonas, Kaunas: 1920.
- [D-ras K. Grinius]. Apie onanizmą [About Masturbation]. – *Sveikata* 12, 1910, 1–6.
- [D-ras K. Grinius]. Sifilis ir „606“ [Syphilis and “606”]. – *Sveikata* 1, 1911, 1–8.
- [D-ras K. Grinius]. Žmonių ligos [Human Diseases]. – *Sveikata* 5–6, 1920, 1–4.
- [D-ras V. Kutorga] 1925: Proto ligonių savarankio darbo ir laisvo laikymo terapinės reikšmės klausimu [On the Therapeutic Significance of Independent Work and Free Confinement for Mentally Ill People]. – *Medicina* 6–7, 385–395.
- [D-ras Vyt. Bendoravičius] 1930: Hysterija Lietuvos naujokų ir kareivių tarpe [Hysteria Among Lithuanian Recruits and Soldiers]. – *Medicina* 3, 147–160.
- [Epušė]. Marijampolės ligonbutis <...> [Marijampolė Hospital <...>]. – *Ūkininkas* 12, 1897, 189.

- [Gyd. Jonas Kairiūkštis] 1927: V. Psichiatrinės ligoninės 1925 metų veikimo apžvalga [Overview of the Operation of the Vilnius Psychiatric Hospital in 1925]. – *Medicina* 1–2, 64–68.
- [Gyd. Kairiūkštis Jonas] 1928: Nauja progresyvinio paralyžiaus etiologijoje [News in the Etiology of Progressive Paralysis]. – *Medicina* 1, 8–15.
- [Gyd. Kairiūkštis Jonas] 1929: Apie progresyvinio paralyžiaus gydymą malarija [About the Treatment of Progressive Paralysis with Malaria]. – *Medicina* 3, 180–184.
- [K. Gr.]. Kaip apsaugoti nuo nervų apsilpimo [How to Protect Yourself from Nervous Breakdowns]. – *Sveikata* 1, 1913, 1–2.
- [Med. d-ras L. Gutmanas] 1934: Sterilizacijos įstatymo kritika [Criticism of the Sterilization Law]. – *Medicina* 2, 63–73.
- [Med. gyd. M. Rozinas] 1935: Širdies neurozė ir jos priežastys [Cardiac Neurosis and its Causes]. – *Medicina* 5, 355–358.
- [P. A.]. *Girtuoklybė mūsų rykštė* [Drunkenness is Our Scourge], parašė P. A., Vilnius, 1907.
- [Paulius]. Mikroorganizmai [Microorganisms]. – *Varpas* 10, 1890, 153–154.
- [Priv.-doc. med. d-ras L. Gutmanas] 1935: Psichikos reikšmė susirgimams ir jų gydymui [The Importance of the Psyche for Diseases and Their Treatment]. – *Medicina* 4, 250–263.
- [S. Matulaitis]. Sedobrol [Sedobrol]. – *Medicina ir gamta* 2, 1913, 20.
- EPTŽ: *Enciklopedinis psichiatrijos terminų žodynas* [Encyclopedic Dictionary of Psychiatric Terms], V. Mačiulis, J. Šurkus, A. Lapytė, Vilnius: Presvika, 2017.
- ME I: *Medicinos enciklopedija* [Medical Encyclopedia] 1, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla, 1991.
- ME II: *Medicinos enciklopedija* [Medical Encyclopedia] 2, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla, 1993.
- OED: *Online Etymology Dictionary*, 2001–2024. Prieiga internete: <https://www.etymonline.com/>.
- TŽŽ 1936: *Tarptautinių žodžių žodynas* [Dictionary of International Words], sud. K. Boruta, P. Čepėnas, A. Sirutyte-Čepėnienė, Klaipėda: „Ryto“ B-vės sp.
- TŽŽ 2001: *Tarptautinių žodžių žodynas* [Dictionary of International Words], atsak. red. A. Kinderys, Vilnius: Alma littera.
- TŽŽ 2007: *Tarptautinių žodžių žodynas* [Dictionary of International Words], V. Vaitkevičiūtė, 4-as patais. ir papild. leidimas, Vilnius: Žodynas.
- VLE_{lt}: *Visuotinė lietuvių enciklopedija* [Universal Lithuanian Encyclopedia], el. variantas, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras, 2001–2020. Prieiga internete: <https://www.vle.lt/>.
- Wiki_{en}: *Wikipedia. The Free Encyclopedia*. Prieiga internete: https://en.wikipedia.org/wiki/Jacques_de_B%C3%A9thencourt.

Wiki.fr: *Wikipédia. L'encyclopédie libre.* Prieiga internete:
https://fr.wikipedia.org/wiki/Jacques_de_B%C3%A9thencourt.

LITERATŪRA

- Danilenko Valerija P. 1977: *Russkaja terminologija: Opyt lingvističeskogo opisanija* [Russian Terminology: An Experience of Linguistic Description], Moskva: Nauka.
- DLKG 1994: *Dabartinės lietuvių kalbos gramatika* [Grammar of the Modern Lithuanian Language], red. V. Ambrazas, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla.
- Gaivenis Kazimieras 1997: Terminizacija ir determinizacija [Terminization and Determinization]. – *Terminologija* 4, 4–6.
- Gaivenis Kazimieras 2002: *Lietuvių terminologija: teorijos ir tvarkybos metmenys* [Lithuanian Terminology: An Outline of Theory and Management], Vilnius: LKI leidykla.
- Gaivenis Kazimieras, Keinys Stasys 1990: *Kalbotyros terminų žodynas* [Dictionary of Linguistic Terms], Kaunas: Šviesa.
- [Gyd. plk. ltn. V. Bendoravičius 1939]: A. a. prof. Juozas Blažys kaip psichiatras [Prof. Juozas Blažys (Rest Eternal) as a Psychiatrist]. – *Medicina* 6, 417–426.
- Griniov Sergej V. 1993: *Vvedenije v terminovedenije* [Introduction to Terminology], Moskva: Moskovskij Licej.
- Inčiuraitė–Noreikienė Lina 2022: Hibridinių vedinių ir skolinių konkurencija [Competition between Hybrid Derivatives and Borrowings]. – *Baltistica* 57(1), 149–174. DOI: <https://doi.org/10.15388/Baltistica.57.1.2472>.
- Inčiuraitė–Noreikienė Lina, Stundžia Bonifacas 2024: Dėl dabartinės lietuvių kalbos skolintų daiktavardžių su priesaga *-acij-a* darybinės interpretacijos [On the Derivational Interpretation of Borrowed Nouns with the Suffix *-acij-a*]. – *Baltistica* 59(2), 297–314. DOI: <https://doi.org/10.15388/Baltistica.59.2.2550>.
- Keinys Stasys 2005 [1973]: Terminologijos kūrimo šaltiniai [Sources for Terminology Development]. – Stasys Keinys. *Dabartinė lietuvių terminologija*, Vilnius: Lietuvių kalbos instituto leidykla.
- Keinys Stasys 2007: Gyvasis skolinių priderinimas ir teikybą [Live Adaptation and Provision of Loanwords]. – *Žmogus ir žodis* 9(1), 70–74.
- Klimavičius Jonas 1996: Nuo liaudies terminijos prie mokslinės [From Folk to Scientific Terminology]. – *Terminologija* 3, 4–25.
- LKE 1999: *Lietuvių kalbos enciklopedija* [Lithuanian Language Encyclopedia], par. K. Morkūnas, red. V. Ambrazas, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.
- LKG I: *Lietuvių kalbos gramatika 1: Fonetika ir morfologija (daiktavardis, būdvardis, skaitvardis, įvardis)* [Lithuanian Grammar 1: Phonetics and Morphology (Noun, Adjective, Numeral, Pronoun)], red. K. Ulvydas, Vilnius: Mintis, 1965.

- Miliūnaitė Rita 2024: Daiktavardžiai su priesaga *-istas*, *-ė* variantiškumo, normų ir dabartinės bendrinės lietuvių kalbos substandardizacijos aspektu [Nouns with the Suffix *-istas*, *-ė* in the Aspect of Variation, Norm and Substandardization of the Current Standard Lithuanian Language]. – *Acta Linguistica Lithuanica* 91, 175–195. DOI: <https://doi.org/10.35321/all91-07>.
- [Priv.-doc. dr. L. Gutmanas] Doc. J. Blažys: Įvadas į psichiatriją. V. D. Univ-to Medicinos Fakulteto leidinys. Kaunas, 1935 m. 272 p. [Introduction to Psychiatry. Journal of the Faculty of Medicine of V. D. Univ. Kaunas, 1935. 272 p.]. – *Medicina* 5, 378–379.
- [Römeris Mykolas 1939]: V. D. Universiteto Rektoriaus prof. M. Römerio kalba laidojant a. a. prof. J. Blažį [V. D. University Rector Prof. M. Römer's Speech at the Funeral of Prof. J. Blažys]. – *Medicina* 6, 409–412.
- Sager Juan C. 1997: Term Formation. – *Handbook of Terminology Management 1: Basic Aspects of Terminology Management*, comp. by S. E. Wright, G. Budin, Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 25–41.
- Stundžia Bonifacas, Inčiuraitė-Noreikienė Lina 2022: Vardažodinių hibridinių priesagų vedinių, pavadinančių asmenis, ir bendrašaknių skolinių konkurencija dabartinėje lietuvių kalboje [Competition between Hybrid Suffixed Denominal Personal Nouns and Common Root Borrowings in Contemporary Lithuanian]. – *Baltistica* 57(2), 239–261. DOI: <https://doi.org/10.15388/Baltistica.57.2.2486>.
- Superanskaja Aleksandra V., Podolskaja Natalija V., Vasiljeva Natalija B. 1989: *Obščaja terminologija: voprosy teoriji* [General Terminology: Theoretical Issues], Moskva: Nauka.
- Superanskaja Aleksandra V., Podolskaja Natalija V., Vasiljeva Natalija V. 2003: *Obščaja terminologija: voprosy teoriji* [General Terminology: Theoretical Issues], Moskva: URSS.
- Šalkauskis Stasys 1991 [1925]: *Raštai 2: Filosofijos ir pedagogikos terminija* [Writings 2: Terminology of Philosophy and Pedagogy], Vilnius: Mintis.
- Tatarinov Viktor 2006: *Obščėje terminovedenije: enciklopedičeskij slovar* [General Terminology: Encyclopedic Dictionary], Moskva: Moskovskij Licej.
- Tsaraklis Athanasios, Karamanou Marianna, Androutsos George, Skandalakis Panagiotis, Venieratos Dionysios 2017: Preventing Syphilis in the 16th Century: The Distinguished Italian Anatomist Gabriele Falloppio (1523–1562) and the Invention of the Condom. – *Le Infezioni in Medicina* 4, 395–398.
- Umbrasas Alvydas 2005: Asmenis įvardijantys teisės terminai 1918–1940 m. Lietuvos kodeksuose [Law Terms Naming Persons in Lithuanian Legal Codes of 1918–1940]. – *Terminologija* 12, 107–136.
- Umbrasas Alvydas 2018: Asmenų pavadinimai kompiuterijos žodynuose [Names of Persons in Dictionaries of Computer Science]. – *Terminologija* 25, 107–127.
- Urbutis Vincas 2009: *Žodžių darybos teorija* [Theory of Word Formation], 2-asis leidimas, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.

[Dr. V. Vaičiūnas] 1939: Prof. Juozo Blažio mokslinė veikla [Scientific activities of Prof. Juozas Blažys]. – *Medicina* 6, 413–417.

Vázquez-Espinosa Emma, Laganà Claudio, Vázquez Fernando 2021: The Greatpox in Times of Shakespeare & the Spanish Golden Age. – *Literatura y Enfermedades Infecciosas* 2, 2–51.

Zemlevičiūtė Palmira 2020: Medicinos asmenų pavadinimai 1920 metų nepriklausomos Lietuvos pirmajame *Medicinos* žurnale [Names for Actors in the Medical Field in the 1920 Issues of *Medicina*, the First Medical Magazine in Independent Lithuania]. – *Lituanistica* 66(4), 302–322.

Zemlevičiūtė Palmira 2024: Mitoniminiai terminai pirmajame tarpukario Lietuvos psichiatrijos vadovėlyje [Mythonymic Terms in Lithuania's First Psychiatry Textbook from the Inter-War Period]. – *Terminologija* 31, 204–221. DOI: <https://doi.org/10.35321/term31-10>.

